

Μαρξισμός και «εθνική ιδέα»

Προλεγόμενα στο κείμενο του Β. Α. Βαζιούλιν

Οι φυλετικές, εθνικές, θρησκευτικές και γενικότερα πολιτισμικές διαφοροποιήσεις και αντιπαλότητες δεν συνδέονται γραμμικά με τις ταξικές. Η πορεία τους δρομολογείται από τις προταξικές βαθμίδες της ιστορίας και από τα κοινωνικά εκείνα κατάλοιπα, τα οποία η πραγματοποιούμενη σε συνθήκες κυριαρχίας των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων «παγκοσμιοποίηση» όχι μόνο δεν εξάλειψε, αλλά τα αναπαράγει μετασχηματισμένα ως οργανικοριοθετικά στοιχεία της σύμφυτης με την κεφαλαιοκρατία αύξουσας ανισομέρειας.

Έτσι, οι εν λόγω διαφοροποιήσεις και αντιπαλότητες προβάλλουν σήμερα ως ιδιότυπες εκφάνσεις του παγκοσμιοποιούμενου και εν πολλοίς πλανητικού πλέον πεδίου των ταξικών συγκρούσεων. Ενός πεδίου αλληλένδετων και αλληλοαποκλειόμενων ομαδοποιήσεων, παγκόσμιων οργανισμών, πολνεθνικών ομίλων, συνασπισμών κρατών, μεμονωμένων κρατών, μειονοτήτων, πολιτισμικών-θρησκευτικών παραδόσεων κ.λπ.

Το πρόβλημα επιτείνεται σήμερα με την επικράτηση της αστικής αντεπανάστασης και της κεφαλαιοκρατικής παλινόρθωσης στις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και τις παγκόσμιες επιπτώσεις τους, με το έλλειμμα συλλογικότητας στη βάση μιας άμεσα ορατής και συνεγείρουσας προοπτικής στην κατεύθυνση της επαναστατικής απελευθέρωσης-χειραφέτησης της ανθρωπότητας. Τα παραπάνω ωθούν στο επίπεδο της καθημερινής συνείδησης σε προσφυγή σε αρχέγονα, παραδοσιακά και κατά το δυ-

νατόν άμεσα αντιληπτά και δεδομένα ερείσματα και κριτήρια ομαδοποιήσεων, αντιπαλοτήτων, εντάξεων και αποκλεισμών. Αυτή η εν πολλοίς ασυνείδητη προσφυγή του φαντασιακού στο (συνχά απρόβλεπτο και λόγω του υπερβάλλοντος ζήλου των κονδυλοφόρων) παρελθόν —ή μάλλον στα εκάστοτε επιλεγόμενα και προσφερόμενα για λαθροχειρικές μυθοπλασίες στοιχεία του παρελθόντος— συνιστά υπαρξιακή ανάγκη επιβίωσης μέσω «συλλογικών εγωισμών» (βλ. ψευδοσυλλογικότητες) σε συνθήκες εκ πρώτης όψεως ανυπέροβλητης κυριαρχίας του αδυσώπητου ανταγωνισμού, σε μια κατακερματισμένη και σπαρασσόμενη από αντιφάσεις ανθρωπότητα.

Το δίπολο εθνικισμός (φονταμενταλισμός κ.λπ.)—κοσμοπολιτισμός προβάλλει σήμερα ως νόμισμα με δυο όψεις. Η προτεινόμενη από κάποιους αντικατάσταση του παραδοσιακού εθνοκεντρισμού με μια διασταλτική και «εκσυγχρονιστική» εκδοχή ευρωπαϊκού επαρχιωτισμού-ευρωκεντρισμού καθιστά σαφή τα αδιέξοδα και τις επιπτώσεις αυτού του διπόλου. Φανερώνει ότι στη θέση του «παραδοσιακού» εθνικισμού-σοβινισμού, αλλά συνχά παράλληλα και από κοινού μ' αυτόν, προβάλλει η «κοσμοπολιτική» αξίωση «παγκοσμιοποίησης», η οποία ανάγεται στη θεσμοποίηση και νομιμοποίηση των όρων ληστρικής νομής ή αναδιανομής του πλούτου του πλανήτη από τα μεν ή τα δε κέντρα (και παράκεντρα) του ιμπεριαλισμού. Εδώ η «πολυπολιτισμικότητα» μετατρέπεται σε αντικείμενο και μέσο ταυτόχρονα χειραγωγικής και παρελκυστικής δια-

χείρισης των όρων αυτής της νομής (βλ. σχετικά Θ. Αλεξίου, «Η πολυπολιτισμική κοινωνία: Μύθος και πραγματικότητα», ΟΥΤΟΠΙΑ, No 31, 1998, σσ. 67-84).

Στο βαθμό που εξαντλούνται τα όρια εκατατικής ανάπτυξης της παγκόσμιας κεφαλαιοκρατίας με τη νομή της «πίτας» του τέως «υπαρκτού σοσιαλισμού» και των «τριτοκοσμικών» επιρροών του, στη θέση των κοσμοπολιτικών ιδεολογημάτων της υπερεθνικής παντοκρατορίας της μιας και μοναδικής Αγοράς και της αδιαμφισβήτητης δικαιοσύνης που απονέμει το «αόρατο χέρι» της (αρχικά μάλιστα παράλληλα μ' αυτά), αναδεικνύονται με ιδιαίτερη ένταση ιδεολογήματα περί εθνικών δικαίων και ζωτικών συμφερόντων, περί εθνικής και διεθνούς Ύβρεως και Νεμέσεως, περί «συγκρούσεως πολιτισμών» (βλ. τα τερατουργήματα τύπου Σ. Χάντιγκτον).

Σ' αυτά τα πλαίσια προτείνουμε στον α-

ναγνώστη το κείμενο του Β. Α. Βαζιούλιν. Πρόκειται για ένα κείμενο πολεμικής, το οποίο δεν εξυπηρετεί μόνο ενημερωτικές ανάγκες αναφορικά με τα τεχταινόμενα στη Ρωσία, αλλά βοηθά στην ανάδειξη τυπικών γνωρισμάτων της ιδεολογίας, των διαθέσεων και της συμπεριφοράς πληθυσμών με μακροχρόνια παράδοση «αγροτικών κοινοτήτων», ιδιαίτερα σε συνθήκες αντεπανάστασης και κρίσης του επαναστατικού κινήματος. Η δημοσίευσή του αποκτά ιδιαίτερη επικαιρότητα στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα με την ιδιότυπη αναβίωση αντιδραστικών και σκοταδιστικών ιδεολογημάτων που παραπέμπουν στον «ελλήνων τις κοινότητες» και στις ελληνορθόδοξες «μεγάλες ιδέες», διάκονοι των οποίων αναγορεύονται συχνά ανανήψαντες εκ του μαρξιστικού παρελθόντος τους «διανοούμενοι»...

Δημήτρης Πατέλης